

%AF%20%D0%94%D0%9E%D0%9C%D0%90%D0%A8%D0%9A%D0%90/%
D0%9C%D0%9E%D0%AF%20%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9E%D0%A
2%D0%90/97395-205964-1-PB.pdf (data zvernennia: 22. 02. 2022).

6. Lapchenko A. History of ecotourism development and its socio-economic potential in Ukraine //Vectors of competitive development of socio-economic systems : monograph. Ed. by O. Mandych, T. Pokusa. Academy of Management and Administration in Opole, 2020. Pp.49-52.

УДК316.3:316.4.063-051

Марина Олегівна Мазоренко,

канд. філософських наук,

доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»

та соціально-гуманітарних дисциплін,

Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

ORCID: 0000-0001-8903-7851

ФЕНОМЕН СЕЛЕБРІТІ

Maryna Olegivna Mazorenko

Cand. philos. sciences, docent UNESCO Chair "Philosophy of Human

Communication" and social and humanitarian disciplines

State biotechnological university (SBTU)

ORCID: 0000-0001-8903-7851

CELEBRITY PHENOMENON

Анотація. У статті розглядається поняття селебріті як культурологічна проблема, що сприяє розумінню ціннісно-сміслових аспектів феномену. Сучасні інформаційні технології наблизили відомих особистостей до народу, що збільшило їхній вплив на громадську думку, а їхнє приватне життя викликає ще більший інтерес. Наголошується на причинах популярності

відомих знаменитостей, що безпосередньо пов'язано з психологічними особливостями людини. У якості матеріалу для аналізу наведені приклади з життєдіяльності різноманітних категорій знаменитостей: політичних, спортивних, знаменитостей в шоу-бізнесі тощо.

Ключові слова: феномен селебріті, знаменитості, соціальні мережі, громадська думка.

Abstract. The article examines the concept of celebrity as a cultural problem that contributes to the understanding of the value and semantic aspects of the phenomenon. Modern information technologies have brought famous personalities closer to the people, which has increased their influence on public opinion, and their private lives are of even greater interest. The author emphasises the reasons for the popularity of famous celebrities, which is directly related to the psychological characteristics of a person. Examples from the life of various categories of celebrities are used as material for the analysis: political, sports, show business.

Keywords: celebrity phenomenon, celebrities, social networks, public opinion.

Термін *celebrity* (від латинського слова *celebritas*, що означає «вихваляти» або «прославляти») виник у зарубіжній літературі в 17 столітті, а в Україні ж з'являється набагато пізніше – у 2000 році. Піднесення сучасних масових медіа: газет, кіно, радіо і телебачення, а останнім часом з появою інтернету та інших цифрових технологій – вагомо вплинуло на розвиток і поширення суспільної значимості знаменитостей протягом останніх років. Наявність великої кількості каналів масової комунікації сприяє розвитку самого феномену *celebrity*, бо надає знаменитостям найімовірнішу можливість бути почутими чи побаченими. У різні часи до поняття *celebrity* відносили різні типи особистостей, так, наприклад, у 17 столітті знаменитостями вважалися романтичні герої та французькі революціонери, у

18-му – знамениті розбійники, а наприкінці століття слава привласнювалася через існуючі на той час медіа, а не через оцінювання суспільством вчинків і діяльності індивідуумів.

Таким чином, ми можемо говорити про новий соціальний прошарок – «людей популярності», чию популярність і славу необхідно розглядати як один із видів ресурсів, що поряд із владою, багатством, престижем, статусом і привілеями створюють найважливіші лінії нерівності в суспільстві та його структурування відповідно до цих ліній. Прагнення до слави створює в суспільстві важливі напрями розподілу благ, а вплив людей відомих і знаменитих стає суттєвим чинником суспільного розвитку.

Для феномена *celebrity* характерна особлива риса: наявність самоорганізованої групи людей, які відстежують дії знаменитої особистості та стежать за публічною появою об'єкта уваги.

У культурологічних дослідженнях знаменитостей домінують два основні підходи: соціологічний і семіотичний. Соціологічний підхід досліджує авторитетні думки зірок і механізми, що характеризують їх як феномен, у цьому підході оцінка їхньої основної діяльності є вторинною та несуттєвою. Другий підхід – семіотичний, навпаки, спирається на лінгвістичні теорії в такому сенсі, щоб розглядати знаменитостей ґрунтуючись на аналізі їхньої діяльності, через смисли та значення. В останні десятиліття ці підходи використовуються в комплексі для отримання ширшої інформації та, як наслідок, повнішого уявлення про феномен *celebrity* та культуру знаменитостей.

У той час як феномен *celebrity* представляє собою нове явище, поняття «слава» і феномен слави існує вже досить давно. Психологія слави та знаменитостей досі є обмеженим академічним полем, за винятком наявності кількох досліджень із вивчення популярності (Adler&Adler, 1989; Schaller, 1997). Сучасні психологи вважають за краще вивчати стосунки аудиторії зі знаменитостями в контексті «парасоціальної взаємодії» (Giles, 2002) і «культури *celebrity*» (Maltby, Giles, Barber&McCutcheon, 2005; Maltby,

Houran&McCutcheon, 2003; McCutcheon, Lange, &Houran, 2002). Найсильніші наукові дослідження в царині вивчення феномена celebrity проводилися переважно в галузі гуманітарних і соціологічних наук (Brudy, 1997; Gamson, 1994; Hoimes&Redmond, 2006; Marshall, 1997). Відмінності між поняттям «слава» і феноменом celebrity були окреслені низкою авторів (Braudy, 1997; Gamson, 1994). Слава вважається давнім явищем, що впливає з масового суспільства, суттю якого є звеличування певних особистостей за їхні вчинки. Braudy, 1997 у своєму дослідженні розглядає цей процес на прикладі Олександра Македонського в Римській Імперії. Однак феномен celebrity, навпаки, вважається сучасним явищем, пов'язаним із появою масової інформації (газети, часопис, телебачення, інтернет, а також такі технологічно складні форми мистецтва, як кіно та поп-музика). Так, наприклад, Boorstin, 1961 дав феномену лаконічне визначення «Celebrity – це людина, яка відома через свою популярність» «The celebrity is a person who is known for his well-knownness», Boorstin 1961.

Дослідження Giles, 2009 показали, що феномен celebrity загалом сприймається через чотири етапи:

- період любов/ненависть
- період залежність (фаза, в якій поведінка спрямована виключно на мету залишатися відомим)
- прийняття (фаза, що вимагає постійних змін у повсякденній життєвій рутині)
- адаптація (фаза, де розробляються нові моделі поведінки відповідно до змін у житті, пов'язаних із популярністю та популярністю)

Крім того celebrity характеризуються кількома особливостями, наприклад: позбавлення відокремленості та практична неможливість збереження особистої секретності. Більшість знаменитостей також стикаються з проблемою виникнення недовіри до оточуючих людей. Для багатьох із них характерне почуття завищених очікувань, таке явище в іншомовному середовищі прийнято називати «зірковою хворобою». Одним із

найпоказовіших атрибутів представників *celebrity* вважаються значний матеріальний достаток і високе соціальне становище.

Виходячи із вищезазначеного вчені аргументують класифікацію знаменитостей за різними ознаками.

Теоретично можна розподілити всіх представників *celebrity* за професійними категоріями, що полегшить подальший аналіз кожної групи окремо. Пропонуємо виокремити наступні категорії знаменитостей: *політичні, спортивні, знаменитості в кіноіндустрії, естрадні виконавці, знаменитості індустрії краси та моди та celebrity з бізнес-середовища*. У кожній із категорій є представники, в яких виокремлюється найбільш виражений певний характерний атрибут. Отже, детальніше охарактеризуємо кожну з виокремлених категорій знаменитостей.

Політичні знаменитості.

Найчастіше політичні діячі стають популярними (знаменитими) до приходу в цю сферу діяльності. Йдеться про людей, які змінили публічне професійне середовище на посаду в державі. Кілька найяскравіших і найвідоміших представників політичних знаменитостей: Арнольд Шварцнегер, який прославився як голлівудська зірка і двічі обіймав посаду губернатора штату Каліфорнія у Сполучених Штатах Америки; Клінт Іствуд, який є також одним із найзнаменитіших діячів Голлівуду, після завершення своєї акторської кар'єри зайняв активну політичну позицію, а надалі досяг чималих результатів у цій сфері – став мером невеличкого міста у США, а потім працював у комітеті парків і зон відпочинку в Каліфорнії. Українські політичні знаменитості також ставали популярними здебільшого до початку своєї кар'єри на державній службі.

Так, наприклад, Віталій Володимирович Кличко – боксер-професіонал, який виступав у важкій ваговій категорії, кікбоксер. Володар звань «Почесний» і «Вічний» чемпіон світу з боксу за версією WBC. Спортивна кар'єра остаточно була завершена в грудні 2013 року. Київський міський голова з 5 червня 2014 року. Голова Київської міської державної адміністрації

з 25 червня 2014 року. Народний депутат України 7-го скликання з 12 грудня 2012 до 5 червня 2014 року. Керівник фракції «УДАР» у Верховній Раді. Радник президента України (2005-2006 – поза штатом, 2006-2008 – у штаті), кандидат наук у галузі фізичного виховання і спорту, лідер української політичної партії «УДАР» (Український демократичний альянс за реформи) з 2010 [10] до 2015 року та Блоку Петра Порошенка «Солідарність» із 2015 року до 2019 року [https://www.5.ua/sport/wbc-prysvoiv-vitaliiu-klychku-zvannia-vichnoho-chempiona-svitu-v-supervazhkii-vazi-133566.html], продюсер (разом із братом та Сильвестром Сталлоне) мюзиклу «Роккі».

Святослав Вакарчук – лідер культового українського рок-гурту «Океан Ельзи». У політиці – не новачок, він уже був обраний депутатом Верховної Ради 2007 року від блоку «Наша Україна-Народна Самооборона». У тому парламенті Святослав Іванович нічим не запам'ятався, він практично не виступав із трибуни, а через рік склав депутатські повноваження. Про те, чому так вчинив, Вакарчук тоді сказав, що «міг втратити себе».

Володимир Олександрович Зеленський – 1997-2003 рр. – актор, сценарист, художній керівник команди Клубу веселих і кмітливих «Квартал 95». З 2003-2011 рр.. – художній керівник у товаристві з обмеженою відповідальністю «Студія «Квартал 95». З 2011-2012 рр.. – генеральний продюсер у приватному акціонерному товаристві «Телеканал «Інтер». З 2013-2019 рр.. – художній керівник у товаристві з обмеженою відповідальністю «Студія «Квартал 95». У творчому доробку має 10 повнометражних ігрових фільмів. Володар понад 30 нагород Національної телевізійної премії України «Телетріумф». Є також володарем премій і лауреатом багатьох міжнародних кіно-, телефестивалів і медіафорумів. Зіграв головну роль у серіалі «Слуга народу», який став лауреатом міжнародної кінопремії WorldFest Remi Award (США, 2016) і потрапив до четвірки фіналістів у категорії комедійних фільмів на Seoul International Drama Awards (Південна Корея). Також «Слуга народу» був удостоєний нагороди Intermedia

Globe SILVER у категорії «Розважальні телевізійні серіали» на міжнародному фестивалі медіаконтенту WorldMediaFestival у Гамбурзі (Німеччина).

21 квітня 2019 року був обраний Президентом України на чергових виборах, отримавши підтримку 73,22% виборців. 20 травня склав присягу перед народом України як Глава держави.

Таких знаменитостей не слід відносити до категорії селебріті політичної діяльності. У цьому випадку їх слід розпізнавати за тим родом активності, завдяки якій вони стали популярними.

Набагато рідше державні діячі стають знаменитими завдяки тільки своїй політичній активності. І саме їх слід відносити до запропонованого типу. Як зарубіжні приклади можна навести Ангелу Меркель, яка з 2005 до 2022 року була першою жінкою в історії Німеччини, яка обіймала посаду канцлера Німеччини. До одних із яскравих прикладів наразі можна віднести також Барака Обаму – першого афроамериканського президента Сполучених Штатів Америки, перебраного на посаду двічі.

Дональд Джон Трамп – американський державний і політичний діяч, підприємець, мільярдер і президент США. з 20 січня 2017 року до 20 січня 2021 року. До того як стати президентом, Трамп був підприємцем (головним чином у сфері нерухомості), а також шоуменом і телеведучим.

З 1971 до 2017 року Дональд Трамп був президентом будівельного конгломерату «The Trump Organization» і засновником компанії Trump Entertainment Resorts, що спеціалізується на гральному і готельному бізнесі [9].

У 1996-2015 роках був власником конкурсу краси «Міс Всесвіт», з'являвся в ролі камео в низці кінофільмів і телесеріалів. Крім того, Дональд Трамп був виконавчим продюсером і протягом чотирнадцяти сезонів (2004-2015 роки) був ведучим реаліті-шоу «Кандидат» на телеканалі «NBC».

Таким чином, слід окреслити загальне розуміння та характеристики категорії політичних знаменитостей. До політичних знаменитостей слід відносити відомих (популярних) особистостей за основним пунктом: 1) діяч,

який є відомим (став відомим) за рахунок лише ведення політичної професійної діяльності, виявленої харизми та ухвалення рішень загальнонаціональної або світової значущості. Ще один тип відомих політичних діячів не слід зараховувати до категорії «політичні знаменитості», їх характеризують як діячів, які наразі займаються політикою, ігноруючи ту активність, через яку вони фактично набули знаменитості.

Спортивні знаменитості.

До зірок спорту можна віднести всіх тих, хто будь-яким чином пов'язаний з цією сферою або прославився в той час, коли був причетний до неї. Якщо бути точніше, це самі спортсмени, тренери, менеджери, спортивні коментатори. Одним із найяскравіших прикладів спортивних знаменитостей є футбольна зірка з величезною кількістю підписників у соціальних мережах – Кріштіану Роналду. Він є португальським футболістом, який виступає за іспанський клуб «Реал Мадрид» і збірну Португалії, а також вважається найдорожчим футболістом за всю історію футболу. Спортивна знаменитість знімається у відеорекламах різних компаній, одночасно будучи обличчям банку, будинку моди «Armani», шампуню, елітних годинників і навіть мережі ресторанів швидкого харчування «KFC».

В Україні ж згідно з рейтингом Forbes список із 50 найважливіших людей у футболі очолив Андрій Миколайович Шевченко – український футбольний тренер і політичний діяч, який раніше виступав як футболіст на позиції нападника. Заслужений майстер спорту України. Переможець Ліги чемпіонів, володар Суперкубка УЄФА, чемпіон Італії, володар кубків Італії та Англії, п'ятиразовий чемпіон України, триразовий володар Кубка України, володар Суперкубка України, чвертьфіналіст чемпіонату світу. У Європі першого українця, який завоював Лігу Чемпіонів, називають «дияволом зі Сходу».

Після 18 років ігрової кар'єри Шевченко невдало зайшов у політику (був у партії Наталії Королевської), а в липні 2016 року став головним тренером збірної України. Він перебудував взаємодію всередині команди та

тренерського штабу, вивів в авангард молодь. У відбірковому турі Чемпіонату Європи 2020 українці не програли жодного матчу і фінішували першими в групі. Фінансовий пік кар'єри Шевченка – два сезони в «Челсі», де Роман Абрамович платив йому по €8 млн/рік. Сьогодні УАФ виплачує головному тренеру €20 000 на місяць. Але тренерство – не єдине джерело заробітку володаря «Золотого м'яча». Шевченко – співвласник інвестиційної брокерської компанії MC Peat & Co. LLP, зареєстрованої в Лондоні.

Знаменитості кіноіндустрії.

До цієї категорії належать усі селебріті, які визнані знаменитими і є популярними завдяки успішній кар'єрі в кіноіндустрії. Актори кіно і театру, які знялися в повнометражних, короткометражних фільмах, серіалах, телеведучі, режисери, продюсери та інші особистості, які тим чи іншим способом пов'язані з професійною діяльністю у сфері кіноіндустрії. Більшість зірок кіно асоціюються з Голлівудом, який, будучи районом Лос-Анджелеса, вважається історичним центром американського і світового кінематографа за рахунок великої кількості кіностудій. Так, одним із найпопулярніших і обговорюваних на початок 2016 року є американський актор Леонардо Ді Капріо у зв'язку з отриманням престижної премії в галузі кінематографа «Оскар».

В сучасній Україні на не так сильно розвинута сфера кіноіндустрії, проте більшість сучасних знаменитостей є представниками цієї сфери, адже телебачення та інтернет на даний момент вважаються найбільш доступними засобами отримання інформації.

Олексій Горбунов – народний артист України (22 січня 2016 року). Цікаво, що історія про акторську кар'єру Олексія почалася зовсім не з професійної освіти, як це буває зазвичай. Наприкінці 80-х він працював монтувальником у театрі Лесі Українки в Києві, але завдяки Аді Роговцевій познайомився з режисером і актором, її чоловіком – Костянтином Степанковим. З перервою на службу в армії, Олексій працював актором на студії Довженка в Києві до 1995 року.

Організатор і ведучий двох дискотек «Джанкой» і «Джуманджи» в Києві. Працював діджеєм на київських радіостанціях, а також на київських радіостанціях «Континент» і «Ностальжи».

За останні кілька років Олексій Горбунов встиг виконати роль у французькому шпигунському серіалі від Canal + під назвою «Бюро легенд». А також йому пощастило розділити знімальний майданчик разом із Жан-Клод Ван Даммом у серіалі «Останній найманець», який знімали в Києві. (https://kino.24tv.ua/ukrayinski-aktori-chasiv-nezalezhnosti-biografiyi-foto-filmi_n_1713430)

Естрадні виконавці.

До естрадних виконавців належать музиканти та співаки. Точніше їх можна розділити, наприклад, за жанрами музики, якою вони володіють. Цю класифікацію складно розглядати, оскільки вона не має впливу на ступінь популярності естрадного виконавця прямим чином. Однак, варто зауважити, що популярність музикантів і музичних гуртів нині досить значна через велику різноманітність музичної індустрії загалом. До цієї категорії належать селебріті, які набули своєї популярності виключно завдяки виконанню музичних композицій, що є їхньою основною професійною діяльністю.

Як зарубіжний приклад можна навести американську виконавицю в стилі R'n'B Бейонсе. Співачка знялася в більш ніж 10 фільмах, проте набула популярності завдяки вокальній кар'єрі і вважає це своєю основною діяльністю, саме тому слід відносити такого типу селебріті до «естрадних виконавців», а не до «знаменитостей кіноіндустрії». За всю музичну кар'єру Бьонсе заробила 20 премій Grammy та має понад 100 нагород міжнародного рівня. Крім того, активно веде медійну активність.

Так, наприклад, має в Інстаграмі (<https://www.instagram.com/beyonce/>) понад 67,8 мільйонів підписників з усього світу.

Знаменитості індустрії краси та моди.

До цієї категорії входять блогери, моделі та інші представники моди, які набрали високу популярність у медіасередовищі. На сьогодні більшість

людей, які задають моду, діють через соціальні мережі та інтернет. Це може бути їхньою основною діяльністю і джерелом доходу, або бути вторинною діяльністю. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій люди, які професійно або аматорськи пов'язані з індустрією краси і моди, швидко набрали популярність. Як правило, представники цього типу користуються найбільшою довірою аудиторії, тому що стають прикладами для наслідування і дають особисті поради, здатні оперативно давати зворотний зв'язок. До найяскравіших представників українських знаменитостей індустрії краси та моди можна віднести Аллу Костромічову. Українська топ-модель, що підкорила світ, засновниця модельного агентства KModel. дебютувала як модель у 2008 році під час показу Colette Dinnigan, а перший модельний сезон Алли можна вважати справді тріумфальним, адже вона взяла участь у 55 показах, а також почала співпрацювати з такими відомими будинками моди, як «Lanvin», «Christian Dior», «Bottega Veneta», «Hermes», «Balenciaga», «Calvin Klein», «MaxMara», «Roberto Cavalli», «Valentino», «Dolce & Gabbana» «Givenchy», «Nina Ricci» та іншими. Сьогодні Алла – одна з найбільш затребуваних моделей, а також найкраща модель з України за версією видання Elle.

Серед іноземних представників на сьогоднішній день найвпливовішим і найпопулярнішим блогером вважається Соня Есман. Канадсько-російська 21-річна модель, блогерка, акторка має понад 1,5 мільйона передплатників на особистому каналі Youtube, більш ніж 1,6 мільйона передплатників у соціальній мережі Інстаграм. На своїх сторінках розповідає про життя, дає поради тощо.

Селебріті з бізнес-середовища.

Ця категорія, мабуть, є однією з найвужчих. Люди, які побудували успішну кар'єру, як правило, через низку причин не вважають за потрібне виставляти своє життя на показ і афішувати його в соціальних мережах, і, як наслідок, не можуть бути названі медійними, навіть якщо є відомими в колі

людей своєї сфери діяльності. Однак, дана категорія дійсно має місце бути, і це підтверджується великою кількістю прикладів.

Так, серед зарубіжних селебріті бізнес-середовища одними з найяскравіших вважається засновник компаній Tesla і Space X Ілон Маск. За версією журналу Forbes він став найбагатшою людиною на планеті, його загальні статки перевищили 251 млрд доларів. Загальновідомо, що Маск – трудоголік, він наголошує, що працює 120 годин на тиждень над підтриманням виробництва автомобіля Tesla Model 3. Але він не проти отримувати ще більше задоволення від життя. Він ставав героєм численних скандалів: на нього подавали до суду за наклеп, він вживав легкі наркотики в прямому ефірі і не раз писав досить неоднозначні пости в соціальних мережах. Є медійною особистістю через часту появу на публіці. (<https://www.bbc.com/russian/news-55576467>).

Серед українських селебріті бізнес-середовища можна виділити в списку власника групи SCM Ріната Ахметова. Сферою інтересів мультимільярдера є енергетика, металургія, фінанси, телекомунікації, агробізнес. Статки бізнесмена становлять понад \$10,6 млрд. Його найдорожчі активи – це «Метінвест» і ДТЕК. Медійної популярності набув як меценат і президент українського професійного футбольного клубу «Шахтар» із міста Донецька, що виступає у прем'єр-лізі, володаря Кубка УЄФА, тринадцятикратного чемпіона України, тринадцятикратного володаря Кубка України, дев'ятикратного володаря Суперкубка України.

Знамениті люди допомагають звичайним виштовхувати їхній негатив, а невдачі селебріті створюють відчуття того, що в нас у житті «все ще не так погано». Тема для обговорення з особистого життя зірок різної величини завжди давала привід для дискусій, а з розвитком телебачення і соціальних мереж на них і зовсім роблять кар'єру деякі блогери і телеканали.

Спостереження за знаменитостями і, зокрема, за їхнім особистим життям, спонукає нас робити проєкцію на власне життя і здобувати навички соціального виживання та адаптації. Загалом вважається, що знамениті люди

одночасно для нас друзі та вороги, вчителі та учні. Усе залежить від індивідуальних якостей людини, яка спостерігає та слідкує за цим феноменом.

УДК 323

Роман Віталійович Моїсєєв,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

**ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ: МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЗА УМОВ
СЕРЕДОВИЩА КОНКУРЕНЦІЇ**

Roman Vitaliyovych Moiseyev

a graduate of the first (bachelor) level of higher education,

State Biotechnological University (SBTU)

**POLITICAL INSTITUTIONS: THE MECHANISM OF FORMATION IN A
COMPETITIVE ENVIRONMENT**

Науковий керівник: О. В. Воронянський кандидат історичних наук, професор кафедри ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування” та соціально-гуманітарних дисциплін, Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

Анотація. Описано сучасні наукові підходи до висвітлення механізму політичної інституціоналізації. Показано, що основна увага в них звертається на взаємозв'язок між економічними ресурсами, владою та політичними інституціями а також на взаємодію між формальними та неформальними політичними інституціями в контексті перерозподілу. Робиться висновок, що політичні інститути визначаються конкурентним впливом суб'єктів політики, які захищають свої інтереси, і не завжди враховують інтереси більшості суспільства.